

УДК 351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2026-95-201-207>

Цуркан Олексій Петрович,

кандидат юридичних наук, доцент,
начальник циклу професійно-практичної підготовки, підполковник поліції
(Державний заклад професійної освіти із специфічними умовами навчання
«Криворізька академія патрульної поліції», м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0273-1902>

Михайлов Руслан Іванович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки та особистої безпеки поліцейського
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Криворізький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2965-7260>

Третяк Софія Вікторівна,

курсант 303/23-(П)-Б навчального взводу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування Національної поліції України
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Криворізький)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8444-8161>

ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС УСКЛАДНЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ

У статті досліджено поняття «оперативна обстановка» в діяльності Національної поліції України та проаналізовано ознаки ускладнення оперативної обстановки. Встановлено відсутність нормативного визначення поняття «оперативна обстановка», попри його широке використання у відомчих нормативно-правових актах. Запропоновано авторське визначення цього поняття та обґрунтовано необхідність його нормативного закріплення. Визначено основні тактичні аспекти діяльності поліції в умовах ускладнення оперативної обстановки.

Ключові слова: ускладнення оперативної обстановки, тактичні аспекти поліцейської діяльності, Національна поліція України.

Постановка проблеми. Нині розвиток України відбувається в умовах суттєвого ускладнення безпекової ситуації, що зумовлено триваючою збройною агресією, запровадженням правового режиму воєнного стану, збільшенням кількості надзвичайних ситуацій, диверсійних проявів, терористичних загроз, масових заходів, а також зростанням навантаження на правоохоронні органи. За таких умов діяльність Національної поліції України (далі – НПУ) здійснюється в середовищі, що постійно змінюється та потребує швидкого прийняття

управлінських і тактичних рішень, оперативного маневрування силами та засобами, а також ефективної координації дій усіх поліцейських підрозділів.

Особливого значення в зазначених умовах набуває належне розуміння категорії «ускладнення оперативної обстановки», оскільки саме вона є підставою для зміни звичайного порядку несення служби, застосування додаткових організаційних заходів та використання спеціальних тактичних прийомів поліцейської діяльності. Водночас аналіз чинного законодавства свідчить, що

поняття «ускладнення оперативної обстановки» широко використовується у відомчих нормативно-правових актах, однак його зміст законодавцем не визначений, а критерії, за якими оперативна обстановка визнається ускладненою, залишаються неврегульованими.

Наявність окресленої правової проблеми зумовлює неоднакове розуміння відповідної категорії у практичній діяльності, ускладнює вироблення єдиних підходів до організації службової діяльності поліції та негативно впливає на формування сучасних тактичних моделей реагування на кризові події. Незважаючи на наявність окремих наукових досліджень, присвячених визначенню правової природи оперативної обстановки та організації діяльності Національної поліції України, питання з'ясування поняття ускладнення оперативної обстановки та виокремлення основних тактичних аспектів поліцейської діяльності в таких умовах залишаються недостатньо дослідженими, що й обумовлює актуальність цієї наукової статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти досліджуваної проблематики знайшли своє відображення у працях вітчизняних науковців, таких як С. С. Вітвіцький, О. М. Мердова, О. О. Подобний, В. Г. Телійчук, В. С. Тулінов, Т. В. Шевченко, І. Р. Шинкаренко. Разом із тим, незважаючи на вагомий внесок зазначених науковців у розвиток науки поліцейського права, питання визначення поняття «оперативної обстановки», його нормативного закріплення, ознак ускладнення оперативної обстановки та комплексного дослідження тактичних аспектів діяльності Національної поліції України в таких умовах залишаються недостатньо розробленими.

Метою статті є вироблення комплексного наукового підходу до розуміння сутності категорій «оперативна обстановка» та «ускладнення оперативної обстановки», виявлення прогалин нормативно-правового регулювання у сфері використання зазначених понять у діяльності Національної поліції України, формулювання авторського визначення та обґрунтування пропозицій щодо нормативного закріплення поняття «оперативна обстановка», визначення характерних ознак ускладнення оперативної обстановки, а також виокремлення та розкриття основних тактичних аспектів діяльності Національної поліції України в умовах ускладнення оперативної обстановки.

Виклад основного матеріалу. Поняття «оперативна обстановка» досить часто згадується в нормативних та методичних документах Національної поліції України, проте на законодавчому рівні воно закріплене лише в Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах та підрозділах цивільного захисту. Відповідно до цього Порядку, оперативна обстановка – сукупність обставин і умов на певній території (об'єкті) у визначений проміжок часу, що характеризують рівень загрози виникнення пожежі, НС, або наслідки в разі їх виникнення, з урахуванням яких визначаються й уточнюються завдання для органів та підрозділів ДСНС [1].

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що вчені по-різному інтерпретують зміст оперативної обстановки як правового явища. Так, І. Р. Шинкаренко розглядає оперативну обстановку як окрему науково-практичну категорію ОРД, яка полягає в сукупності взаємно пов'язаних географічних, соціально-економічних та політичних умов притаманних конкретному об'єкту оперативної уваги або території, на якій функціонує правоохоронний орган, аналітико-статистичної

характеристики злочинності, правопорушень громадського порядку, стану сил і засобів правоохоронного органу і ефективності його оперативно-службової діяльності, що зумовлюють характер організаційних, адміністративних та оперативно-розшукових заходів по забезпеченню виконання функцій протидії злочинності й забезпечення нейтралізації загроз національній безпеці України [2, с. 247–248].

В. Г. Телійчук під оперативною обстановкою розуміє сукупність взаємопов'язаних умов, що вивчаються, оцінюються та враховуються працівниками оперативних підрозділів в боротьбі зі злочинністю на території чи об'єктах що обслуговуються [3, с. 83].

О. О. Подобний визначає оперативну обстановку як сукупність умов, які склалися у певному регіоні, території, об'єкті, які впливають на процес боротьби зі злочинністю і на визначення сил, засобів, форм і методів цієї боротьби [4, с. 187].

Зазначені наукові підходи дають підстави стверджувати про відсутність єдиного розуміння змісту поняття «оперативна обстановка». Незважаючи на їх теоретичну цінність, кожне із наведених визначень має певні обмеження. Зокрема, визначення І. Р. Шинкаренка сформульоване переважно крізь призму оперативно-розшукової діяльності, що звужує можливості його застосування до інших напрямів діяльності поліції. Підходи В. Г. Телійчука та О. О. Подобного акцентують увагу насамперед на боротьбі зі злочинністю. Разом з тим, вони не достатньо враховують сучасні безпекові виклики, які пов'язані із запровадженням правового режиму воєнного стану, необхідністю забезпечення публічної безпеки і порядку, реагування на надзвичайні ситуації, можливі терористичні загрози. Окрім цього у наведених визначеннях недостатньо відображено взаємозв'язок між оцінкою оперативної обстановки та необхідністю вибору конкретних тактичних форм, методів, сил і засобів для виконання покладених на поліцію завдань.

Саме тому виникає потреба у формулюванні єдиного визначення, яке б комплексно враховувало сучасні умови функціонування НПУ та її тактичну діяльність під час ускладнення оперативної обстановки.

Враховуючи вищевикладене, ми пропонуємо авторське визначення поняття «оперативна обстановка», під якою варто розуміти сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, факторів та обставин, які складаються на території або об'єкті у визначений проміжок часу, характеризують стан криміногенної, безпекової та суспільно-політичної ситуації, визначають рівень наявних та потенційних загроз та зумовлюють необхідність вибору відповідних сил, засобів, форм, методів і тактичних прийомів діяльності Національної поліції України для забезпечення публічної безпеки та порядку та протидії кримінальним правопорушенням.

З огляду на те, що категорія «оперативна обстановка» активно використовується у відомчих нормативно-правових актах, однак її зміст залишається нерозкритим на нормативному рівні, вважаємо за доцільне здійснити його нормативне закріплення, шляхом доповнення пункту 2 розділу I «Загальні положення» Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23 травня 2017 року № 440 [5], новим абзацом такого змісту: «оперативна обстановка – сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, факторів та обставин, що склалися на території обслуговування або окремому об'єкті у визначений проміжок часу, характеризують стан криміногенної, безпекової та

супільно-політичної ситуації, рівень наявних і потенційних загроз та впливають на організацію діяльності, розстановку і маневрування силами та засобами органів (підрозділів) Національної поліції України».

Разом з тим, для цілей цього дослідження не менш важливе значення має не лише поняття «оперативної обстановки», а й категорія «ускладнення оперативної обстановки», оскільки саме вона характеризує умови, за який Національна поліція України змушена змінювати звичайний порядок несення служби, переглядати тактику виконання службових завдань та застосовувати додаткові організаційно-управлінські рішення.

Етимологія терміну «ускладнення» дозволяє констатувати, що він означає перехід певного явища чи процесу до більш складного стану, який потребує застосування додаткових зусиль, засобів або способів для досягнення мети. Так, у Великому тлумачному словнику української мови дієслово ускладнювати означає: 1. Робити складнішим, різноманітнішим, насиченішим; 2. Вносити додаткові труднощі, робити важчим, таким що потребує більших зусиль для здійснення, виконання, розв'язання і т. ін. чого-небудь [6, с. 1516].

В той же час, аналіз чинного законодавства свідчить про відсутність нормативного закріплення поняття «ускладнення оперативної обстановки». Незважаючи на те, що зазначена категорія широко використовується у нормативно-правових актах, що регламентують діяльність поліції, а також у відомчих документах, що визначають порядок організації службової діяльності.

Наприклад, відповідно до пункту 4 розділу I Порядку взаємодії органів і підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів, термін «ускладнення оперативної обстановки» використовується для визначення обсягу залучення сил та засобів органів і підрозділів НПУ, що забезпечують публічну безпеку та порядок на території обслуговування до реагування на повідомлення про вчинення правопорушень та ускладнення оперативної обстановки. Також даний термін використовується у II Розділі, який визначає взаємодію органів і підрозділів поліції під час реагування на повідомлення про ускладнення оперативної обстановки [7].

Відповідно до пункту 5 Розділу II Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, вказаний термін використовується, з метою реагування на погіршення стану криміногенної обстановки на території обслуговування, шляхом визначення можливості призначення відповідального по центральному органу управління поліції від керівництва НПУ для координації дій із центральними органами виконавчої влади. Аналогічне поняття застосовуються і в наступних розділах (III, IV), а саме в частинах, які визначають обов'язки відповідального по ГУНП (частина 9) та відповідального по ТВП (частина 4).

Відповідно до Розділу IV Наказу «Про організацію діяльності ізоляторів тимчасового тримання Національної поліції України» [8], даний термін використовується в наступному формулюванні: «В окремих випадках (у разі ускладнення оперативної обстановки в районі розташування ІТТ, наявності інформації про спробу втечі, нападу на ІТТ) для здійснення нагляду за периметром території ІТТ до охорони можуть залучатися поліцейські інших структурних підрозділів територіальних органів поліції».

Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування

в органах (підрозділах) Національної поліції України [9] використовує вказану правову конструкцію в контексті визначення, за яких умов до несення служби долучаються додаткові наряди поліції за рішенням керівників органів (підрозділів) поліції.

Підсумовуючи, варто вказати, що, активно використовуючи вказаний термін в тексті нормативно-правових актів, тим не менш законодавець фактично не розкриває змісту такого поняття, та не визначає критеріїв за якими оперативна обстановка може вважатися ускладненою. Окреслена правова проблема створює передумови для неоднакого тлумачення відповідної категорії на практиці та ускладнює вироблення єдиних тактичних аспектів поліцейської діяльності.

Виходячи з вищевикладеного, виникає необхідність звернутися до наукових підходів щодо розуміння сутності ускладнення оперативної обстановки, що дозволить сформулювати її поняття, характерні ознаки/риса та особливості тактичної діяльності Національної поліції України при таких умовах.

С. С. Вітвіцький вважає, що ускладнення оперативної обстановки визначається різними явищами (соціального, природного, техногенного характеру), що створюють для органів НПУ незвичайні, особливі умови діяльності. Науковець виділяє наступні умови, що ускладнюють оперативну обстановку:

- виникнення надзвичайних ситуацій (стихійні лиха, епідемії, епізоотії, катастрофи тощо), а також введення надзвичайного стану;

- проведення масових заходів, спортивних заходів;
- групові порушення громадського порядку, масові заворушення;

- інші нестандартні ситуації [10, с. 330–332].

Водночас, використання узагальненого формулювання «інші нестандартні ситуації» видається недостатньо визначеним, оскільки не містить чітких критеріїв відмежування таких ситуацій від звичайних умов поліцейської діяльності. За відсутності нормативно або доктринально встановлених ознак «стандартної ситуації» ця категорія набуває оціночного характеру та може зумовлювати неоднозначність у тлумаченні обставин, що свідчать про ускладнення оперативної обстановки.

Т. В. Шевченко до цих умов додає наступні:

- психологічну втому, перевищення робочого дня;
- великі скупчення людей на обмеженій території;
- збройний опір правопорушника;
- велику кількість важливих промислових, культурних, адміністративних об'єктів [11, с. 108].

Разом з тим, окремі із запропонованих Т. В. Шевченко умов викликають певні застереження щодо їх системності. Зокрема, психологічна втома та перевищення тривалості робочого часу характеризують передусім внутрішній стан поліцейського, а не особливості оперативної обстановки, тоді як велика кількість важливих промислових, культурних чи адміністративних об'єктів є постійною характеристикою певної території, а не обставиною, що сама по собі зумовлює її ускладнення. У зв'язку з цим, доцільно розмежовувати фактори, які безпосередньо формують ускладнення оперативної обстановки, та умови, що лише впливають на ефективність виконання поліцейськими службових повноважень.

Отже, аналіз наведених наукових підходів свідчить, що, незважаючи на відмінності у переліку факторів, які можуть призвести до ускладнення оперативної обстановки, їх об'єднує спільна концептуальна ідея. Обидва науковці пов'язують ускладнення оперативної

обстановки із виникненням умов, що істотно відрізняються від звичайного режиму функціонування органів Національної поліції України та потребують зміни організації службової діяльності.

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо виокремити основні ознаки ускладнення оперативної обстановки, до яких доцільно віднести:

- виникнення одного або кількох факторів, що виходять за межі звичайних умов функціонування органів поліції;

- істотне підвищення рівня загроз публічній безпеці і порядку, правам і свободам людини, життю та здоров'ю населення;

- неможливість ефективного виконання поліцейських повноважень із використанням звичайної організації служби;

- необхідність залучення додаткових сил і засобів, здійснення їх перегруповування (маневрування), посилення взаємодії між підрозділами та іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони;

- потреба у застосуванні спеціальних тактичних форм, методів, поліцейських заходів та управлінських рішень, адекватних характеру загроз;

- тимчасовий характер, оскільки після усунення факторів, що спричинили ускладнення, організація діяльності Національної поліції повертається до звичайного режиму функціонування.

Аналіз ускладнення оперативної обстановки дозволяє перейти до аналізу тактичних аспектів діяльності Національної поліції України, які виникають у процесі реагування на подібні ситуації. При цьому особливу увагу доцільно звернути на положення Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності, затвердженої наказом МВС України від 10 грудня 2015 року № 1560 [12]. Незважаючи на те, що зазначений нормативно-правовий акт не визначає поняття «ускладнення оперативної обстановки», його положення фактично розкривають особливості тактики дій поліції після виникнення кризових подій, що потребують переходу до особливого режиму несення служби.

Першим тактичним аспектом поліцейської діяльності в умовах ускладнення оперативної обстановки є оперативне нарощування сил і засобів. На відміну від повсякденного режиму несення служби, коли службові завдання виконуються штатними силами, посилений варіант діяльності передбачає можливість залучення додаткових поліцейських, створення зведених загонів, використання резервів інших територіальних органів поліції, а також відкликання особового складу з відпусток та тимчасове скасування вихідних днів. Тактичне значення такого механізму полягає у швидкому створенні необхідного угруповання сил, достатнього для локалізації кризової ситуації та недопущення її подальшого розвитку.

Другим тактичним аспектом виступає концентрація сил на найбільш загрозливих напрямках. Інструкція передбачає можливість розгортання додаткових контрольно-пропускних пунктів, маршрутів патрулювання, постів поліції, створення мобільних резервів, посилення охорони важливих об'єктів та максимального відпрацювання території обслуговування. Фактично йдеться про зміну звичайної дислокації сил поліції залежно від розвитку оперативної ситуації, що забезпечує своєчасну локалізацію осередків небезпеки та концентрацію ресурсів саме там, де вони найбільш необхідні.

Третім тактичним аспектом є підтримання постійної готовності особового складу. Зміст Інструкції свідчить, що ефективність реагування значною мірою залежить від здатності поліції діяти без втрати часу після виникнення кризової ситуації. Саме тому нормативно передбачено переведення особового складу на особливий режим служби, компактне розміщення поліцейських, перевірку готовності зброї, спеціальних засобів, засобів зв'язку та матеріально-технічного забезпечення. Сукупність цих заходів забезпечує високу мобільність поліцейських підрозділів та скорочує час реагування на розвиток оперативної обстановки.

Четвертим тактичним аспектом є централізоване управління та координація дій підрозділів. Аналіз Інструкції свідчить, що в умовах посиленого варіанта службової діяльності особливого значення набувають безперервне управління силами і засобами, організація взаємодії між підрозділами, постійне збирання та аналіз оперативної інформації, а також забезпечення інформаційного обміну між усіма суб'єктами реагування. За необхідності спільні заходи з іншими правоохоронними органами здійснюються на єдиному каналі радіозв'язку, що значно підвищує оперативність управління та узгодженість дій особового складу.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що в сучасних умовах функціонування Національної поліції України, які характеризуються впливом воєнних, криміногенних, соціальних, природних і техногенних чинників, особливого значення набуває чітке нормативне та наукове визначення категорій «оперативна обстановка» та «ускладнення оперативної обстановки». Аналіз чинного законодавства й відомчих нормативно-правових актів засвідчив, що, незважаючи на широке використання цих понять у діяльності органів і підрозділів поліції, їх зміст нормативно не визначений, що зумовлює неоднозначність правозастосовної практики та ускладнює вироблення єдиних підходів до організації службової діяльності.

У результаті дослідження узагальнено існуючі наукові підходи до розуміння поняття оперативної обстановки, на підставі чого сформульовано авторське визначення цієї категорії. Обґрунтовано доцільність його нормативного закріплення шляхом доповнення пункту 2 розділу I «Загальні положення» Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом МВС України від 23 травня 2017 року № 440, що сприятиме уніфікації понятійного апарату та забезпечить єдине розуміння оперативної обстановки в діяльності органів і підрозділів поліції.

Дослідження наукових підходів до розуміння ускладнення оперативної обстановки дало можливість встановити, що визначальним критерієм її виникнення є не характер окремої події, а її вплив на можливість виконання Національною поліцією України покладених на неї завдань у звичайному режимі службової діяльності. На цій підставі виокремлено її основні ознаки, серед яких: виникнення факторів, що виходять за межі звичайних умов функціонування поліції; істотне підвищення рівня загроз публічній безпеці і порядку; необхідність зміни організації службової діяльності; залучення додаткових сил і засобів; застосування спеціальних тактичних форм, методів і поліцейських заходів; тимчасовий характер функціонування поліції в особливому режимі.

На підставі аналізу Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності визначено та розкрито

основні тактичні аспекти діяльності поліції в умовах ускладнення оперативної обстановки, до яких віднесено оперативне нарощування сил і засобів, концентрацію ресурсів на найбільш загрозливих напрямках, підтримання постійної готовності особового складу, а також централізоване управління та координацію діяльності підрозділів. Саме комплексна реалізація зазначених тактичних заходів забезпечує своєчасне реагування на кризові ситуації, підвищує ефективність виконання покладених на Національну поліцію України завдань та сприяє належному забезпеченню публічної безпеки і порядку.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаються у розробленні класифікації видів ускладнення оперативної обстановки залежно від характеру загроз, рівня їх поширення та особливостей реагування Національної поліції України. Особливої уваги потребує формування науково обґрунтованих тактичних алгоритмів дій поліцейських підрозділів у різних умовах ускладнення оперативної обстановки, а також удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності поліції з урахуванням сучасних безпекових викликів і практичного досвіду функціонування правоохоронних органів в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах та підрозділах цивільного захисту : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 лют. 2022 р. № 116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en-lv/z0534-22?lang=uk#Text> (дата звернення 11.07.2026).
2. Шинкаренко І. Р. Моніторинг оперативної обстановки як чинник ефективності протидії злочинності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2011. Вип. 3. С. 244–255. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2011_3_31 (дата звернення 11.07.2026).
3. Телійчук В. Г. Аналіз характеру нерозкритих корисливо-насиленницьких злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами як складовий елемент аналізу оперативної обстановки / Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 22 груд. 2021 р.). Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 82–86. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/9191/1/16.pdf> (дата звернення 11.07.2026).
4. Подобний О. О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посіб. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/83ff162a-dd1a-4f17-9a28-821434e86a9a/content> (дата звернення 11.07.2026).
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 трав. 2017 р. № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17#Text> (дата звернення 11.07.2026).
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989> (дата звернення 12.07.2026).
7. Про затвердження Порядку взаємодії органів і підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 лип. 2017 р. № 577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-17#Text> (дата звернення 11.07.2026).
8. Про організацію діяльності ізоляторів тимчасового тримання Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25 верес. 2023 р. № 777. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2034-23#Text> (дата звернення 11.07.2026).
9. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 квіт. 2020 р. № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text> (дата звернення 11.07.2026).
10. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов, О. М. Мердова та ін. ; за заг. ред. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД «Дакор», 2021. 372 с. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/policzejska-diyalnist.pdf> (дата звернення 11.07.2026).
11. Шевченко Т. В. Психологічні аспекти готовності поліцейських до дій в екстремальних ситуаціях / Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 квіт. 2019 р.). Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019. С. 107–109. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/05_04_2019/pdf/32.pdf (дата звернення 11.07.2026).
12. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 груд. 2015 р. № 1560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-16#n90> (дата звернення 11.07.2026).

References

1. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2022, February 10). *Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii vnutrishnoi, har-nizonnoi ta karaulnoi sluzhb v orhanakh ta pidrozdilakh tsyvilnoho zakhystu* [On approval of the Procedure for the organization of internal, garrison and guard services in civil protection bodies and units] (Order No. 116). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0534-22> [in Ukrainian].
2. Shynkarenko, I.R. (2011). *Monitorynh operatyvnoi obstanovky yak chynnyk efektyvnosti protydii zlochynnosti* [Monitoring of the operational situation as a factor in the effectiveness of combating crime]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka – Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 3, 244–255. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2011_3_31 [in Ukrainian].
3. Teliichuk, V.H. (2021). *Analiz kharakteru nerozkrytykh koryslyvo-nasylnytskykh zlochyniv, shcho vchyniautsia orha-nizovanymy zlochynnymy hrupamy yak skladovyi element analizu operatyvnoi obstanovky* [Analysis of the nature of unsolved acquisitive and violent crimes committed by organized criminal groups as a component of operational situation analysis]. *Operatyv-no-rozshukova diialnist Natsionalnoi politsii: problemy teorii ta praktyky – Operational and investigative activities of the National*

Police: problems of theory and practice: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (pp. 82–86). Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. Retrieved from <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/9191/1/16.pdf> [in Ukrainian].

4. Podobnyi, O.O. (2021). *Operativno-rozshukova diialnist u vyivlenni ta rozsliduvanni zlochyniv: teoriia, istoriia i suchasna praktyka* [Operational and investigative activities in the detection and investigation of crimes: theory, history and modern practice]. Odesa: Helvetyka. Retrieved from <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/83ff162a-dd1a-4f17-9a28-821434e86a9a/content> [in Ukrainian].

5. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2017, May 23). *Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii diialnosti cherhovoi sluzhby orhaniv (pidrozdiliv) Natsionalnoi politsii Ukrainy* [On approval of the Instruction on the organization of the activities of the duty service of bodies (units) of the National Police of Ukraine] (Order No. 440). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17> [in Ukrainian].

6. Busel, V.T. (Ed.). (2005). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv; Irpin: Perun. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989> [in Ukrainian].

7. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2017, July 7). *Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii orhaniv i pidrozdiliv politsii pid chas orhanizatsii ta vykonannia orhanamy politsii okhorony zakhodiv z fizychnoi okhorony ob'ektiv* [On approval of the Procedure for interaction between police bodies and units during the organization and implementation of measures for the physical protection of facilities by security police bodies] (Order No. 577). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-17> [in Ukrainian].

8. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2023, September 25). *Pro orhanizatsiiu diialnosti izoliatoriv tymchasovoho trymannia Natsionalnoi politsii Ukrainy* [On the organization of the activities of temporary detention facilities of the National Police of Ukraine] (Order No. 777). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2034-23> [in Ukrainian].

9. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2020, April 27). *Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii reahuvannia na zaiavy i povidomlennia pro kryminalni, administratyvni pravoporushennia abo podii ta operativnogo informuvannia v orhanakh (pidrozdilakh) Natsionalnoi politsii Ukrainy* [On approval of the Instruction on the organization of response to statements and reports of criminal, administrative offenses or events and operational information in bodies (units) of the National Police of Ukraine] (Order No. 357). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20> [in Ukrainian].

10. Vitvitskyi, S.S., Tulinov, V.S., Merdova, O.M., et al. (2021). *Politseiska diialnist* [Police activity]. S.S. Vitvitskyi (Ed.). Kyiv: Dakor. Retrieved from <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/policzejska-diyalnist.pdf> [in Ukrainian].

11. Shevchenko, T.V. (2019). *Psykholohichni aspekty hotovnosti politseiskykh do dii v ekstremalnykh sytuatsiiakh* [Psychological aspects of police officers' readiness to act in extreme situations]. *Pidhotovka politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy – Police training in the conditions of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Proceedings of the Scientific and Practical Conference* (pp. 107–109). Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs. Retrieved from https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/05_04_2019/pdf/32.pdf [in Ukrainian].

12. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2015, December 10). *Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok perevedennia orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy na posylenyi variant sluzhbovoi diialnosti* [On approval of the Instruction on the procedure for transferring bodies of the National Police of Ukraine to an enhanced mode of official activity] (Order No. 1560). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-16> [in Ukrainian].

Tsurkan Oleksii,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Head of the Professional and Practical Training Unit, Police Lieutenant Colonel

(State institution of Vocational education with specific training conditions “Kryvyi Rih Academy of Patrol Police”,
Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0273-1902>

Mykhailov Ruslan,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Tactical and Special Training and Personal Safety of Police Officers,
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2965-7260>

Tretiak Sofia,

Cadet

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8444-8161>

TACTICAL ASPECTS OF POLICE ACTIVITY UNDER CONDITIONS OF A COMPLICATED OPERATIONAL SITUATION

The article examines the theoretical and practical aspects of understanding the concepts of operational situation and complicated operational situation in the activities of the National Police of Ukraine. Scientific approaches to defining the concept of an operational situation, as well as the current state of legal regulation of these categories in departmental

regulatory acts, are analysed. It is established that the concepts of operational situation and complicated operational situation are widely used in the activities of the bodies and units of the National Police of Ukraine; however, their legal definitions are absent, which leads to inconsistent law enforcement practice and complicates the development of unified approaches to organising police service activities.

Based on the generalisation of scientific approaches, the author proposes an original definition of the concept of operational situation, substantiates the necessity of its legal consolidation by supplementing Section I "General Provisions", paragraph 2 of the Instruction on the Organisation of Duty Service Activities in the National Police of Ukraine, approved by Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 440 of 23 May 2017, and identifies the main characteristics of a complicated operational situation as the basis for changing the organisation of police service activities.

Particular attention is paid to identifying the principal tactical aspects of police activity under conditions of a complicated operational situation. These include the rapid reinforcement of personnel and resources, concentration of resources in the most critical operational areas, maintenance of continuous personnel readiness, as well as centralised command and coordination of police units. It is substantiated that the legal consolidation of the concept of operational situation and the identification of the main characteristics of a complicated operational situation will contribute to the unification of law enforcement practice, improvement of police service organisation, and enhancement of the effectiveness of the tactical activities of the National Police of Ukraine.

Key words: Complication of the operational situation, tactical aspects of police activity, NPU.

Дата першого надходження статті до видання: 17.06.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.10.2026